

tiae præstitit, plus fidelibus suis sine dubitatione donavit. Quid enim magnum erat, videndo non mori eos qui crederent, credere se non moriturum? Quanto est majus, quanto fortius, quanto laudabilius, ita credere, ut sesperet moriturus sine fine victurum? Denique hoc quibusdam in fine largietur¹, ut mortem istam repentina commutatione non sentiant, sed simul cum resurgentibus raptantur in nubibus obviam Christo in aëra, et sic semper cum Domino vivant. Et recte illis, quia non erunt jam posteri qui propter hoc credant, non sperando quod non vident, sed amando quod vident. Quæ fides est enervis et debilis, nec fides omnino dicenda, quandoquidem fides ita definita est: « Fides est sperantium substantia, convictio rerum quæ non videntur². » Unde etiam in eadem, ubi et hoc scriptum est, ad Hebræos Epistola, cum consequenter enumerasset quosdam, qui Deo fide placuerunt: « Secundum fidem, inquit, mortui sunt hi omnes, cum non accepissent promissiones, sed longe eas videntes et salutantes, et confitentes quia hospites et peregrini sunt super terram³. » Et paulo posteamdem fidei laudem ita conclusit: « Et omnes, inquit, testimonium consecuti per fidem, non tulerunt promissiones Dei: pro nobis enim meliora providerunt, ne sine nobis perfecti perfererentur⁴. » Hæc laus fidei non esset, nec omnino, ut jam dixi, fides esset, si homines in credendo præmia visibilia sequerentur, hoc est, si fidelibus merces immortalitatis in hoc sæculo redderetur.

LI. Hinc et ipse Dominus mori voluit, « Ut, quem admodum de illo scriptum est, per mortem evacuaret eum, qui potestatem habebat mortis, id est, diabolum, et liberaret eos, qui timore mortis per totam vitam

¹ Vide lib. 2. Retr. c. 33. et epist. 193. ad Mercatorem. — ² Hebr. xi, 1. — ³ Ibid. 13. — ⁴ Ibid. 39.

» rei erant servitutis¹. » Hoc testimonio satis etiam illud monstratur, et mortem istam corporis principe atque auctore diabolo, hoc est, ex peccato accidisse, quod ille persuasit, neque enim ob aliud potestatem habere mortis verissime diceretur: unde ille qui sine ullo peccato vel originali vel proprio moriebatur, dixit, quod paulo ante commemoravi: « Ecce veniet princeps mundi¹, » id est, diabolus, qui potestatem habebat mortis, « Et in me nihil inveniet, » id est, peccati, propter quod homines mori fecit. Et quasi diceretur ei: Quare ergo moreris? « Sed ut sciant omnes, inquit, quia voluntatem Patris mei facio, surgite, eamus hinc: » id est, ut moriar non habens mortis causam de peccato sub auctore peccati, sed de obedientia et justitia factus obediens usque ad mortem. Et hoc ergo illo testimonio demonstratum est, et quod timorem mortis fideles vincunt, ad agonem ipsius fidei pertinere, qui profecto defuisset, si mox esset credentes immortalitas consecuta.

LII. Quamvis itaque multa Dominus visibilia miracula fecerit, unde ipsa fides velut quibusdam primordiis lactescentibus germinaret, et in suum robur ex illa tenebritudine coalesceret, (tanto est enim fortior, quanto magis jam ista non quærit:) tamen illud quod promissum speramus, invisibiliter voluit expectari, ut justus ex fide viveret, in tantum ut nec ipse qui die tertio resurrexit, inter homines esse voluerit, sed eis demonstrato in sua carne resurrectionis exemplo, quos hujus rei testes habere dignatus est, in coelum ascenderit, illorum quoque se oculis auferens, nihilque tale cujusquam eorum carni jam tribuens, quale in carne propria demonstraverat; ut et ipsi ex fide viverent, ejusque justitiæ, in qua ex fide vivitur, præmium quod postea erit visibile, nunc interim per pa-

¹ Hebr. ii, 14. — ² Joan. xiv, 30.

tientiam invisibiliter expectarent. Ad hunc intellectum credo etiam illud esse referendum, quod ait de Spiritu sancto : « Non potest ipse venire, nisi ego abiero¹. » Hoc enim erat dicere, non poteritis juste vivere ex fide, quod de meo dono, id est, de Spiritu sancto habebitis, nisi a vestris oculis hoc quod intuemini abstulero, ut spiritaliter cor vestrum invisibilia credendo proficiat. Hanc ex fide justitiam identidem, loquens de Spiritu sancto, ita commendat : « Ille, inquit, arguet mundum de peccato, de » justitia, et de judicio : de peccato quidem, quia non » crediderunt in me : de justitia, quia ad Patrem vado, » et jam non videbitis me². » Quæ est ista justitia, qua eum non viderent, nisi ut justus ex fide viveret, et non respicientes quæ videntur, sed quæ non videntur, Spiritu ex fide spem justitiæ expectarem?

LIII. Qui autem dicunt : « Si peccato mors ista corporis accidisset, non utique post remissionem peccatorum, quam redemptor nobis tribuit, moreremur : » non intelligunt quomodo res, quarum reatum, ne post hunc vitam obsint, Deus solvit, tamen eas ad certamen fidei sinit manere, ut per illas erudiantur et exerceantur proficientes in agone justitiæ. Posset enim et alius hoc non intelligens dicere : Si propter peccatum dixit Deus homini : « In sudore vultus tui edes panem tuum, et spinas » et tribulos pariet tibi terra³ : » quare et post remissionem labor hic permanet, et hæc dura et aspera parit etiam terra fidelium? Item si propter peccatum dictum est mulieri : « In gemitu paries⁴ : » cur etiam post peccatorum remissionem foeminae fideles eosdem dolores in parturiendo patiuntur? Et tamen constat propter peccatum, quod admiserant, illos a Deo primos homines hæc audisse atque meruisse : nec resistit his verbis divini Libri,

¹ Joan. xvi, 7. — ² Ibid. 8. — ³ Gen. iii, 19. — ⁴ Ibid. 16.

quæ posui de labore hominis et de parturitione mulieris, nisi qui prorsus alienus a fide catholica eisdem Litteris adversatur.

LIV. Verum quia et tales non desunt, quemadmodum eis hac quæstione proposita respondemus, dicentes, ante remissionem esse illa supplicia peccatorum, post remissionem autem certamina exercitationesque justorum : ita et illis quos de morte corporis similiter movet, respondere debemus, ut eam et peccato accidisse fateamur, et post peccatorum remissionem, ut magnus timor ejus a proficientibus superetur, ad certamen nobis relictam esse non dedignemur. Si enim parva virtus esset fidei, quæ per dilectionem operatur, mortis metum vincere, non esset tanta Martyrum gloria, nec Dominus diceret : « Majorem hac charitatem nemo habet, quam ut animam » suam ponat pro amicis suis¹. » Quod in Epistola sua Joannes ita dicit : « Sicut ille animam suam pro nobis » posuit, sic et nos debemus animas pro fratribus » ponere². » Nequaquam igitur in morte pro justitia subeunda vel contemnenda laudaretur præcipua patientia, si mortis non esset magna multumque dura molestia. Cujus timorem qui vincit ex fide, magnam ipsius fidei comparat gloriam justamque mercedem. Unde mirandum non est, et mortem corporis non fuisse eventuram homini, nisi præcessisset peccatum, cujus etiam talis poena consequeretur ; et post remissionem peccatorum eam fidelibus evenire, ut in ejus timore vincendo exerceretur fortitudo justitiæ.

LV. Caro enim quæ primo facta est, non erat caro peccati, in qua noluit homo inter delicias paradisi servare justitiam. Unde statuit Deus, ut post ejus peccatum propagata caro peccati, ad recipiendam justitiam labo-

¹ Joan. xv, 13. — ² 1 Joan. iii, 16.

ribus et molestiis eniteretur. Propter hoc etiam de paradiso dimissus Adam, contra Eden habitavit, id est, contra sedem deliciarum : ut significaret quod in laboribus, qui sunt deliciis contrarii, erudienda esset caro peccati, quæ in deliciis obedientiam non servavit, antequam esset caro peccati¹. Sicut ergo illi primi homines postea juste vivendo, unde merito creduntur per Domini sanguinem ab extremo supplicio liberati, non tamen in illa vita meruerunt ad paradysum revocari : sic et caro peccati, etiamsi remissis peccatis homo in ea juste vixerit, non continuo meretur eam mortem non perpeti, quam traxit de propagine peccati.

LVI. Tale aliquid nobis insinuaturn est de patriarcha David in libro Regnorum, ad quem Propheta cum missus esset, eique propter peccatum quod admiserat, eventura mala ex iracundia Dei comminaretur, confessione peccati veniam meruit, respondente Propheta², quod ei flagitium facinusque remissum sit : et tamen consecuta sunt quæ Deus fuerat comminatus, ut sic humiliaretur a filio. Quare et hic non dicitur : Si Deus propter peccatum illud fuerat comminatus, cur dimisso peccato quod erat minatus implevit? nisi quia rectissime, si dictum fuerit, respondebitur remissionem illam peccati factam, ne homo a percipienda vita impediretur æterna; subsecutum vero illius comminationis effectum, ut pietas hominis in illa humilitate exerceretur atque probaretur. Sic et mortem corporis et propter peccatum Deus homini inflixit, et post peccatorum remissionem propter exercendam justitiam non ademit.

LVII. Teneamus ergo indeclinabilem fidei confessionem. Solus unus est qui sine peccato natus est in simili-

¹ Vide lib. de nat. et gratia, c. 21. et epist. 164. c. 3. n. 6. et lib. de hæresibus, n. 25. — ² 2 Reg. XII, 13.

tudine carnis peccati, sine peccato vixit inter aliena peccata, sine peccato mortuus est propter nostra peccata. « Non declinemus in dexteram aut in sinistram¹. » In dexteram enim declinare, est se ipsum decipere dicendo se esse sine peccato : in sinistram autem, per nescio quam perversam et pravam securitatem se tanquam impune dare peccatis. « Vias enim quæ a dextris sunt novit Dominus, » qui solus sine peccato est, et nostra potest delere peccata : « Perversæ autem sunt quæ a sinistris, » amicitie cum peccatis. Tales etiam illi viginti annorum adolescentuli figuram novi populi præmiserunt (11), qui in terram promissionis intrarunt, qui nec in dexteram nec in sinistram dicti sunt declinasse. Non enim viginti annorum ætas comparanda est innocentie parvulorum : sed, ni fallor, hic numerus mysticum aliquid adumbrat et resonat. Vetus enim Testamentum in quinque Moysi libris excellit, Novum autem quatuor Evangeliorum auctoritate præfulget, qui numeri per se multiplicati ad vicenum perveniunt : quater enim quini, vel quinquies quaterni, viginti sunt. Talis populus, ut prædixi, eruditus in regno cælorum per duo Testamenta, Vetus et Novum, non declinans in dexteram superba præsumptione justitiæ, neque in sinistram secunda delectatione peccati, in terram promissionis intrabit : ubi jam peccata ulterius nec nobis donanda optemus, nec in nobis puniendi timeamus, ab illo Redemptore liberati, qui non venundatus sub peccato, redemit Israël ab omnibus iniquitatibus ejus, sive propria cujusquam vita commissis, sive originaliter tractis.

LVIII. Non enim parum paginarum divinarum auctoritati veritatiq; cesserunt, qui etsi noluerunt litteris suis aperte exprimere, parvulis remissionem necessariam

¹ Prov. IV, 27.

peccatorum, redemptionem tamen eis opus esse confessi sunt. Alio quippe verbo, etiam ipso de christiana eruditione deprompto, nihil aliud omnino dixerunt. Nec dubitandum est his qui divina scripta fideliter legunt, fideliter audiunt, fideliter tenent, quod ab illa carne quæ prius voluntate peccati facta est caro peccati, deinceps per successionem transeunte in omnes proscrizione iniquitatis et mortis caro sit propagata peccati, excepta una similitudine carnis peccati, quæ tamen non esset, nisi esset et caro peccati.

LIX. De anima vero, utrum et ipsa eodem modo propagata, reatu qui ei dimittatur obstricta sit: (neque enim possumus dicere, solam carnem parvuli, non etiam animam indigere Salvatoris et Redemptoris auxilio, alienamque ab ea esse gratiarum actione quæ in Psalmis est, ubi legimus et dicimus: « Benedic, anima mea, Dominum, et noli oblivisci omnes retributiones ejus, qui propitius fit omnibus iniquitatibus tuis, qui sanat omnes languores tuos, qui redimit de corruptione vitam tuam¹: ») an etiam non propagata, eo ipso quo carni peccati aggravanda miscetur, jam ipsius peccati remissione et sua redemptione opus habeat, Deo per summam præscientiam judicante, qui parvuli ab isto reatu non mereantur absolvi, etiam qui nondum nati nihil alicubi propria sua vita egerunt vel boni vel mali: et quomodo Deus etiamsi non de traduce animas creat, non sit tamen auctor reatus ejusdem, propter quem redemptio sacramenti necessaria est et animæ parvuli: magna quæstio est², aliamque disputationem desiderat, eo tamen quantum arbitror moderamine temperatam, ut magis inquisitio cauta laudetur, quam præcipitata reprehendatur

¹ Psal. cxi, 1, 2. — ² Hanc tractat. in epist. 166 et 190. lib. 3. de origine animæ, et lib. 3. de libero arb. c. 21.

DE PECCATORUM MERITIS ET REMISSIONE, LIB. II. 387
assertio. Ubi enim de re obscurissima disputatur, non adjuvantibus divinarum Scripturarum certis clarisque documentis, cohibere se debet humana præsumptio, nihil faciens in partem alteram declinando. Etsi enim quodlibet horum, quemadmodum demonstrari et explicari possit, ignorem: illud tamen credo, quod etiam hinc divinatorum eloquiorum clarissima auctoritas esset, si homo id sine dispendio promissæ salutis ignorare non posset. Habes elaboratum, utinam tam commodum quam prolixum, pro meis viribus opus, cujus prolixitatem fortasse defenderem, nisi id vererem facere defendendo prolixius.